TUTKIMUSMATKALLA

ANNANTALON TAIDEKESKUS

ANNEGÅRDENS KONSTCENTRUM

Annantalon taidekeskuksen tehtävä on luoda suotuisa ilmapiiri ja edellytykset lapsille ja nuorille taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen Helsingissä.

Annegårdens uppgift är att skapa en gynnsam atmosfär och möjligheter för barn och ungdomar att engagera sig i, arbeta med och uppleva konst och kultur i Helsingfors.

www.annantalo.fi

TUTKIMUSMATKALLA

NAPEROKINON TAIDEKASVATUSMATERIAALI

Taidekuvat: Valtion taidemuseo
Kirjavinkit: Töölön kirjasto

Toimittajat: Kikka Hahtomaa ja Anna von Bagh, Annantalo
Taitto ja ulkoasu: Nikolai Tiitinen

© Annantalo, Helsinki 2010

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe 5
Mukavaa puuhaa kuvataiteen parissa! 6
Taidesadutuskirja 7

Ystävyys 8-11

Luovuus, taide ja musiikki 12-15

Kaupunki ja koneet 16-19

Eläimet 20-23

Luonto ja vuodenajat 24-27

Hellyys, rakkaus, sairastaminen ja huolenpito 28-31

Seikkailu, retki ja matka 31-35

Kekseliäisyys, sinnikkyys, rohkeus ja yhteistyö 36-39

Leikit, pelit, puuhat ja ammatit 40-43

Kodin askareet ja ruoka 44-47

ELÄMÄ ON AINAINEN SEIKKAILU!

Naperokinossa katsotaan elokuvia, mutta kokemusten rikastamiseksi niitä voi ja kannattaa tukea myös muiden taiteiden kautta. Lapsi on oppimisessaan moniaistinen eikä tee eroa musiikin, liikkeen tai visuaalisen havainnon kesken. Alle kolmivuotiailla suhde maailmaan ja itseen sekä koko olemisen tapa muodostuvat pitkälti aistien ja tunteiden avulla.

Tämän materiaalin tarkoituksena on tarjota elämyksellisiä tehtäviä elokuvakokemuksen jatkamiseksi kotona arkisten puuhien lomassa ja innostaa pienille retkille vaikkapa Ateneumiin, kirjastoon tai lähipuistoon. Materiaaleissa on huomioitu eri kehitysvaiheissa olevat pienet lapset, mutta pääsääntöisesti ne on tuotettu 0-3-vuotiaita lapsia ja heidän kokonaisvaltaista kasvamistaan ja kehittymistään ajatellen.

Annantalon kuvataideopettaja Anne Rossi-Horto on poiminut Ateneumin peruskokoelmasta Naperokinon teemoihin sopivia teoksia ja suunnitellut niihin liittyviä tehtäviä toteutettavaksi lapsen kanssa. Töölön kirjaston Riikka Penttilä on valinnut teemoja mukaellen kuva- ja satukirjoja sekä musiikkia yhdessä katsottavaksi, luettavaksi ja kuunneltavaksi.

Taidekasvatus kasvattaa meissä inhimillisyyttä. Tutkiessaan ympäröivää maailmaa lapsi tutkii samalla itseään rakentaen minuuttaan maailman haltuunoton kautta. Tämän materiaalin tarkoituksena on tarjota vanhemmalle välineitä tukea lasta tällä tutkimusmatkalla ja ohjata sitä turvalliseen suuntaan.

Toivomme teille kiireettömiä yhdessäolon hetkiä ja herkistymistä taiteen ja arjen ihmeiden äärellä!

Kikka Hahtomaa **Anna von Bagh**

Annantalon taidekeskus

MUKAVAA PUUHAA KUVATAITEEN PARISSA!

Mitä on kuvataidekasvatus pienelle lapselle? Se voi olla taidekuvien katsomista ja niistä puhumista sekä pieniin visuaalisiin asioihin paneutumista sopivina annoksina. Yhtä tärkeää kuin se, että lapsi itse tekee kuvallisia asioita, on se että hän näkee aikuisen innostuvan kuvista ja myös puuhastelevan käsien ja silmän yhteistyöstä nauttien. Kuvataidekasvatus taaperoille on pieniä hetkiä arjessa, jolloin keskitytään katsomaan ja ihastelemaan, miettimään ja nauttimaan kuvista yhdessä. Taiteen maailman voi ottaa osaksi arkea yllättävinä askelina, jotka tekevät sen tutuksi ja kutsuvaksi!

Naperokinon kymmeneen eri teemaan olen valinnut Ateneumin taidemuseon peruskokoelmissa nähtävillä olevia teoksia oheismateriaaliksi. Teokset löytyvät taiteilijan tai teoksen nimellä valtion taidemuseon nettisivuilta www.fng.fi – kokoelmat - taiteilijat tai teokset. Teoksia voi tarkastella ensin netin kautta ja sitten tehdä hauskan retken Ateneumin taidemuseon kolmanteen kerrokseen etsimään jo tuttuja taideteoksia!

Taideteoksiin liittyy sadutusvinkkejä, joita voi käyttää lähtökohtana kuvien yhdessä tarkastelulle. Jos lapsi tuottaa puhetta, voidaan myös käyttää seuraavassa ohjeistettua taidesadustuskirjaideaa. Aikuista varten on teosten yhteyteen liitetty pieniä taustatietoja.
Jokaiseen teemaan ja taideteokseen on liitetty myös pieniä tehtäviä, joita voi lasten kanssa toteuttaa.

TAIDESADUTUSKIRJA

Taidesadutuskirjan tekemisen voi aloittaa tyhjään vihkoon tai kirjaseen.
Sadutuksen ajatus on, että lapsi kertoo omin sanoin ajatuksiaan, ja aikuinen kirjaa ne ylös. Kun tarina on valmis, luetaan tuotettu teksti lapselle ääneen. Jos lapsi haluaa korjata tai muuttaa jotain ylöskirjatusta, tehdään se lapsen toiveiden mukaan. Pienten, sanoja tavoittelevien tai juuri puhumaan oppineiden lasten sadutus voi tuottaa vaikkapa vain muutaman sanan tai lauseen, mutta ne ovat yhtä merkittäviä jälkiä lapsen ajatuksista kuin isompien lasten tuottamat pidemmät tarinat.
Taidesadutuskirjaan voisi kirjoittaa aina sen teeman, johon on Naperokinossa tutustuttu ja johon taideteoskuva liittyy. Kirjaan voi myös piirtää tai liimata kuvia.

Hauskaa matkaa teemojen ja taiteen maailmaan!

Anne Rossi-Horto, *TaM, taidekasvattaja, kuvataiteilija*

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Hugo Simberg: Haavoittunut enkeli, 1903
öljy kankaalle, 127x154 cm
Ateneum, Ahlstömin kokoelma

1. YSTÄVYYS

Sadutusta kuvasta:
Mitä kuvassa näkyy?
Ovatko kuvan lapset ystäviä keskenään? Minne he ovat matkalla?

Taustoja teokselle:
Hugo Simbergin (1873-1917) Haavoittunut enkeli on yksi Suomen taiteen rakastetuimmista teoksista.
Pojat kantavat enkeliä Töölönlahdella paikassa, jonka taustalla näkyisi tänä päivänä Oopperatalo. Samoilla paikoilla on sijainnut 1900-luvun alussa sokeiden lasten koulu. Mahdollista on, että Simberg olisi kuvannut enkelillään sokeaa tyttöä, jota pojat auttavat.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Etsikää vanha aikuisten tai lasten pariton sukka. Täyttäkää sukka vanulla tai kangassilpulla ja ommelkaa kiinni. Tehkää olennolle silmät napeista ja häntä langasta tai kangassuikaleista. Mikä tämän olennon nimi on? Missä se asuu? Tuleeko siitä sinun uusi kaverisi?

Kirjavinkit

Pfister, Marcus: Sateenkaarikala tutkii meren syvyyksiä
Viimeinen hohtosuomu putoaa syvyyksiin. Sateenkaarikala saa parven uusia ystäviä etsiessään suomuaan.

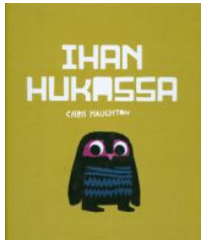
Janosch: Oi, ihana Panama (Suuri Panama-kirja)
Pikku karhu ja pikku tiikeri lähtevät etsimään Panamaa, mutta mistä ystävykset sen löytävät?

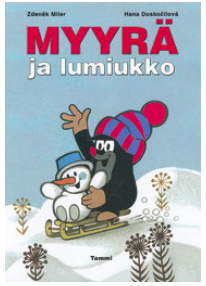
Nopola, Tiina: Siiri ja sotkuinen Kerttu
- Kuka sellainen kamala Kerttu on?
- Se on sellainen, joka hyppii kuralätäköissä, syö kaikki lihapullat, puhkoo ilmapallot ja haukkuu räkänokaksi.
Siiri kokee ystävyytensä Ottojen kanssa uhatuksi, kun Kerttu ilmaantuu mukaan leikkeihin.

Jeffers, Oliver: Löytöpingviini
"Ei pingviini ollut eksynyt. Se oli vain yksinäinen."
Upeasti kuvitettu kirja eksyneestä pingviinistä ja pojasta sekä heidän ystävyydestään.

Haughton, Chris: Ihan hukassa
Pöllön poikanen putoaa pesästä ja on hetken aikaa ihan hukassa. Orava auttaa etsimään äitiä upeasti kuvitetussa kirjassa, jossa eläimet ovat ihmeen ilmeikkäitä.

Miler, Zdenek:Myyrä ja lumiukko
Myyrän ystävät nukkuvat talviunta. Mikä neuvoksi? Talvi tuntuu uudelta ja oudolta. Uudeksi ystäväksi löytyy lumiukko, jonka kanssa voi nauttia lumesta ja leikeistä.

Paukkumaissi: Popkornitori
Huolella soitettua musiikkia lapsille, myös perinteinen Hellällä palavalla sydämellä uutena sovituksena.

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Gunnar Berndtson: Morsiamen laulu 1881
öljy kankaalle, 66x 82,50cm
Antellin kokoelmat, Ateneum

2. LUOVUUS, TAIDE JA MUSIIKKI

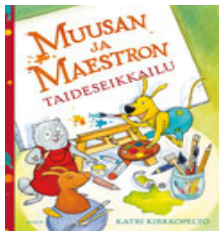
Sadutusta kuvasta:
Mitä nuori morsian kuvassa laulaa?
Katso muiden juhlapöydän ympärillä olevien ilmeitä; pitävätkö he morsiamen laulusta?

Taustoja teokselle: Gunnar Berndtson (1854-1895) on maalannut kuvan Pariisissa. Hääjuhlan päätteeksi tunnelma on rento ja iloinen. Nyt on kaikkien vuoro kuunnella morsiamen laulua. Sulhanen katsoo valittuaan lumoutuneena, ja kaikkien muidenkin huomio kiinnittyy häneen.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Kerätkää kotoa erilaisia esineitä kuten keittiövälineitä, kattiloita, purkkeja jne. Levittäkää esineet lattialle ja kokeilkaa minkälaisia ääniä niistä lähtee.

Valitse erilaisia musiikkiesityksiä kuunneltavaksenne. Ottakaa iso paperi ja kotoa löytyviä piirtimiä, vahaliituja tai vesivärejäkin jos on. Laita ensin soimaan yksi musiikkiesitys ja alkakaa yhdessä lapsen kanssa piirtää tai maalata paperille. Musiikin loputtua vaihda toinen musiikki kuunneltavaksi. Saman voi tehdä myös pidemmän kaavan mukaan niin, että valitsemiasi musiikkikappaleita kuunnellaan aikaisempina päivinä pieninä annoksina. Kun maalaus- ja piirustus tilanne alkaa, kuunneltavat kappaleet ovat jo tuttuja lapselle.

Kirjavinkit

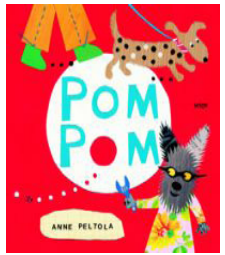
Kirkkopelto, Katri: Muusan ja Maestron taideseikkailu
Muusa ja Maestro viettävät hauskan ja vauhdikkaan päivän taidemuseossa, jossa he ihastelevat museon hienoja maalauksia ja veistoksia. Taidepajassa Muusa ja Maestro saavat itse kokeilla kuinka taide syntyy.

Löfgren, Ulf: Jussi ja orkesteri
Jussilla on rummut, Lassilla on trumpetti, Tuijalla on kitara, Nallevintiöllä triangeli ja Kinski-hiirellä huuliharppu. Näin syntyy hieno orkesteri. Orkesteriin olisi tulossa myös uusia jäseniä, mutta voiko imuria tai pottaa käyttää soittimena?

Nopola, Tiina: Siiri ja sotkuinen Kerttu
- Kuka sellainen kamala Kerttu on?
- Se on sellainen, joka hyppii kuralätäköissä, syö kaikki lihapullat, puhkoo ilmapallot ja haukkuu räkänokaksi.
Siiri kokee ystävyytensä Ottojen kanssa uhatuksi, kun Kerttu ilmaantuu mukaan leikkeihin.

Peltola, Anne: Pom Pom
Pom Pom -pallo lähtee maailmalle ja joutuu hurjiin seikkailuihin. Lopulta Pom Pom päätyy melkein karhun vatsaa, mutta onneksi karhu on ystävällinen ja lähettää Pom Pomin takaisin kotiin.

Schneider, Liane: Laura menee muskariin
Lauran muskarissa on hauskaa. Siellä soitetaan, lauletaan ja tanssitaan. Laura saa myös ikioman soittimen, ksylofonin. Ksylofonilla Laura säveltää Nallelaulun, josta tuleekin suuri menestys.

Vuori, Julia: Sika ja värit
Sika ja ystävät Lehmä, Mäyrä, Suru ja Pingviini esittelevät värejä. Sika huristelee punaisella skootterilla ja Lehmä rakentaa vihreän huvimajan. Mutta minkä väriseen kylpytakkiin Pingviini pukeutuu?

Prokofjev, Sergei (säv.): Pekka ja susi
Levyllä venäläisen kansansadun kertoo Lasse Pöysti. Radion Sinfoniaorkesteri soittaa sinfonisen satu Pekka ja susi.

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Magnus von Wright, Annankatu kylmänä talviaamuna, 1868
öljy kankaalle, 36x54 cm
Ateneum

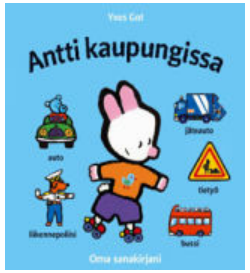
3. KAUPUNKI JA KONEET

Sadutusta kuvasta:
Kuka voisi asua tuossa rakennuksessa?
Mitä hevonen vetää perässään?
Löytyisiköhän tämä paikka vielä tänä päivänä Annankadulta?

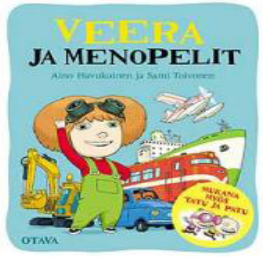
Taustoja teokselle:
von Wrightin taiteilijaveljeksiä oli kolme, Magnus (1805-1868), Wilhelm (1810-1887) ja Ferdinand (1822-1906). Kaikki he maalasivat paljon eläinkuvia, erityisesti lintujen kuvia. Taiteilijaveljesten tuotannosta löytyy myös interiöörikuvia ja maisemia.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Arkkitehtuuriretki kotikaupungissa
Lähtekää kävelyretkelle kaupunkiin. Etsikää erivärisiä taloja. Katsokaa tarkkaan kaupungin rakennuksia. Miettikää kuka asuu tuolla?
Kotona talojen tutkimista voi jatkaa rakentamalla tyhjistä ruoka-ainepakkauksista pienoiskaupunkia. Tarvitaan akryylimaaleja, siveltimiä ja liimaa. Pahvipakkauksiin voi leikata ikkuna- ja oviaukkoja ja sitten liimailla niitä isommalle aluspahville. Lapsi voi osallistua talojen maalaamiseen. Kun pikkukaupunki on valmis, voi siihen liittää pikku-autoja ja muita pieniä leluja. Mikä olisi teidän kaupunkinne nimi?

Kirjavinkit

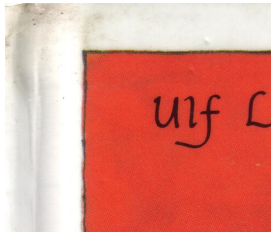
Got, Yves: Antti kaupungissa: oma sanakirjani
Anttia kiehtovat kaupungissa monet asiat: viemäri, hinausauto, huoltoasema, katusoittaja ja kulkukissa. Kaupungin vilinässä oppii kätevästi paljon uusia sanoja. Antti kaupungissa on kuvasanakirja pienille kaupunkilaisille.

Havukainen, Aino ja Toivonen, Pasi: Veera ja menopelit
Valloittava kolmikko Veera, Tatu ja Patu tutustuvat erilaisiin kulkuneu-voihin polkupyöristä maatalouskoneisiin asti. Lopuksi ystävykset suunnittelevat täydellisen menopelin. Tällä ihmeellisellä vekottimella voi tehdä myös jäätelöä.

Klinting, Lars: Kassu korjaa polkupyörän
Kassu ja Ripsu lähtevät pyöräretkelle, mutta Ripsun pyörästä puhkeaa rengas. Onneksi Kassu on aina niin kätevä. Hän paikkaa pyöränkumin ja opettaa siinä samassa Ripsullekin, kuinka rengasrikosta selvitään.

Kunnas, Mikko: Noksu kulkee ja keksii
Noksu paistaa lettuja ja huomaa, että mansikkahillo on loppunut. Noksu ja Nupi-ystävä lähtevät hillon hakuun, mutta matkasta tulee hyvin mutkikas. Kulkuneuvot vaihtuvat sukkelaan ennen kuin päästään perille. Kekseliäisyys palkitaan.

Lekander, Nina: Poika ja kaupunki
Elmeri viettää tavallista, mutta jännittävää päivää suurkaupungissa. Kaupungin vilskeessä Elmeri ihmettelee roska-autoa, koiranulkoiluttajaa ja mielenosoituskulkuetta. Elmeri pohtii myös onko telkkari pankkiautomaatin veli ja asuuko rullaportaiden alla peikko.

Ruohonen, Hannamari: Eläinten kaupunki
Eläinten kaupungissa riittää monenlaista ihmeteltävää. Voit tutustua eläinten koulupäivään, käydä ihmettelemässä eläinten autokorjaamoa tai seurata eläinten urheilukilpailuja. Sivut ovat täynnä tapahtumia ja katsottavaa riittää aina uudelleen ja uudelleen.

Musavinkki

Ipanapa liikenteessä
”Liikennevalolla kolme silmää on” lauletaan tässä liikennesääntöjä ja liikennekäyttäytymistä esittelevässä cd-levyssä.

4. ELÄIMET

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Ferdinand von Wright: Taistelevat metsot, 1886
öljy kankaalle, 124x188,5 cm
Ateneum

Sadutusta kuvasta:
Mitä näet kuvassa?
Oletko koskaan nähnyt tuollaisia eläimiä?
Mikä niiden nimi mahtaa olla?
Minkälaista ääntä ne pitävät?

Taustoja teokselle:
Ferdinand von Wrightin (1822-1906) maalaus Taistelevat metsot on kuva metsourosten kamppailusta. Naarasmetso katselee metsän siimeksestä uroslintujen kisailua. Taistelevat metsot on Suomen taiteen tunnetuimpia kuvia, jota on kopioitu ja toistettu monin tavoin. Suomalaisen luonnon upea kuvaus on varmasti yksi niistä syistä, miksi kuva puhuttelee sukupolvia toisensa jälkeen.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Etsikää erikokoisia kiviä ulkona kulkiessanne. Peskää kivet ja kuivatkaa ne. Nyt kiviä voi ryhtyä maalaamaan akryylimaaleilla. Syntyyköhän tästä kokonainen pesue emoineen ja poikasineen? Kivieläimille voi liimata nahanpaloista tai langasta myös korvia ja häntiä. Eläimille voi rakentaa pienen pesän risuista tai muusta materiaalista.

Kirjavinkit

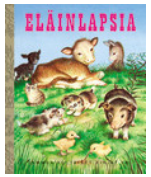
Pienten oma eläinkirja
Pieni pahvinen kirja, jossa esitellään eläimiä eri puolilta maailmaa. Selkeät värivalokuvat.

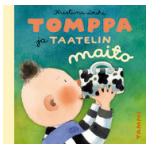
Miler: Myyrän kevätleikit
Myyrä kuulee itkua, sillä tiainen on pudonnut pesästään. Onneksi myyrä on avulias eläin. Pahviset sivut.

Wolde: Teemu ja kissa
Teemu tutustuu mummon kissaan. Lopulta Naukki-kissa väsähtää ja käy nukkumaan Teemun viereen.

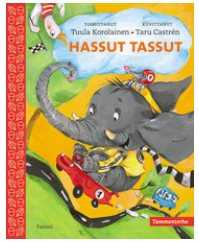
Williams: Eläinlapsia. Tammen kultainen kirja
Perinteisessä kirjassa esitellään lyhyesti kotieläimiä: karitsat ja ankat, pikku kilit ja kananpojat.

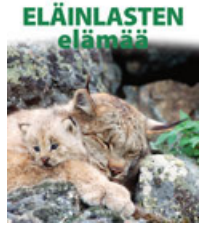
Louhi: Tomppa ja Taatelin maito
Tomppa on äidin kanssa vierailulla maatilalla enon ja serkkujen luona. Taateli-lehmän maito maistuu hyvältä! Tomppa saa tutustua navettaan ja lypsykonee-seen. Pitkä tarina, josta osan voi vaikka kertoa lapselle.

Appelgren: Vesta-Linnea ja samettikuono
Vesta-Linnea saa kauan toivomansa oman koiranpennun. Valitettavasti uusperheen isä osoittautuu allergiseksi. Onneksi pentu saa uuden kodin mummin luota. Lämmin tarina pienestä tytöstä, koirasta ja luopumisesta.

Korolainen, Tuula (toim.): Hassut tassut
”Kaukaisella aavikolla taivaltaa, sieraimistaan hiekkapölyn aivastaa, kiertävä kirjastokameli.” Eläinrunoja suomalaisilta runoilijoilta lapsille ja aikuisille.

Eläinlasten elämää
Eläinlasten elämää sopii ensimmäiseksi tietokirjaksi lapselle. Eläinlapset kotona, syömässä ja leikkimässä, aivan kuten ihmislapsetkin.

Musavinkki

Perkoila, Mikko: Hyönteiselämää
Lauluja kuunneltavaksi ja tanssittavaksi. ”Villinä ja vapaana liitää neitoperho. Neitoperhon toukilla on iltapäiväkerho.”

5. LUONTO JA VUODENAJAT

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Akseli Gallen-Kallela: Imatra talvella, 1893
öljy kankaalle, 153x194 cm
Ateneum

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

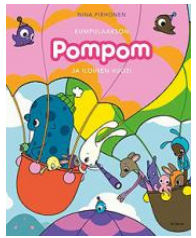
Akseli Gallen-Kallela: Karhunputki, 1889
öljy kankaalle, 103x56 cm
Ateneum

Sadutusta kuvista: Mikä vuodenaika kuvassa on? Minkälaisia ääniä kuuluisi, jos pääsisimme kuvan esittämään paikkaan? Onko lämmintä vai viileää?

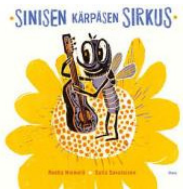
Taustoja teokselle: Akseli Gallen-Kallelan (1865-1931) tunnetuimmat teokset kuvittavat Kalevalaa. Hän kuvasi teoksissaan myös paljon suomalaista luontoa kauneimmillaan.

Pientä puuhaa lapsen kanssa: Vuodenaikarakennelma.
Mitä asioita ulkoa voisi tuoda sisälle kotiin? Lapset keräävät mielellään luonnossa tai kaupungissa eteensä osuvia asioita. Kodista voisi etsiä sopivan paikan näille pikku aarteille, vaikka pienen kohdan ikkunalaudalta. Tähän paikkaan voisi aina kerätä parhaillaan kuluvaan vuodenaikaan liittyviä asioita; kukkia, kiviä, keppejä jne. Milloin löytyvät syksyn ensimmäiset keltaiset lehdet? Talvella paperista voi leikellä lumihiutaleita ja tehdä pumpulista lunta.

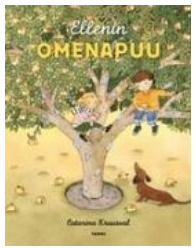
Kirjavinkit

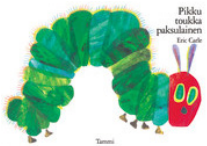
Pirhonen, Nina: Kumpulaakson Pompom ja iloinen vuosi
Kumpulaakson asukkaat kuukausien myötä: uimassa Uppolammella ja sieniretkellä Sammalmetsässä. Japanilaisvaikutteinen kuvakirja Pompomista ja Viu Viusta.

Niemelä, Reetta: Sinisen kärpäsen sirkus
"Maan alla asuu mummo. Se on kaikkien mummo, maamummo."
Suorasanaisia runoja ja Salla Savolaisen puupiirroskuvitus.

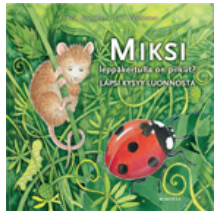
Kruusval, Catarina: Ellenin omenapuu
Pihan keskellä kasvaa suuri omenapuu ja siinä Ellen leikkii mieluiten. Omenapuu muuttuu vuodenaikojen mukaan, mutta talven myrsky on sille liikaa. Keväällä on aika istuttaa uusi puu pihan koristeeksi.

Carle, Eric: Pikku toukka paksulainen
Pikku toukan muodonmuutos kotelon kautta perhoseksi. Klassikkokirja, jossa värikkäät hedel-mät ja toukan syömät reiät.

Wieslander, Jujja: Lehmä siivoaa kotinsa
Mimmi-lehmä päättää tehdä navetassa kevätsiivouksen. Mutta miten Varis voi auttaa? Kommellusten jälkeen Mimmi laittaa valkovuokot maljakkoon.

Vehmanen, Suvi: Miksi leppäkertulla on pilkut?
Hillevi-vaivaishiiri tutkii ympäristöään ja selvit-tää monta kiinnostavaa asiaa. Pienten lasten tieto- ja satukirja.

Digman, Kristina: Floran kukat
"Haluan ymmärtää kukkien salaisuuksia. Haluan tietää kukkien nimet."
Flora esittelee kielon, lemmikin ja monta muuta tuttua kukkaa.

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Helene Schjerfbeck: Toipilas, 1888
öljy kankaalle, 93x107 cm
Ateneum

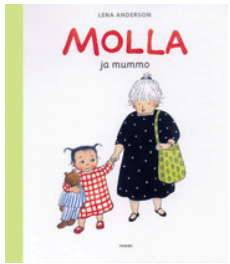
6. HELLYYS, RAKKAUS, SAIRASTAMINEN JA HUOLENPITO

Sadutusta kuvasta:
Mitä tämä lapsi tekee?
Onko hän tyttö vai poika?
Mitä hän ajattelee?
Hoitaako hän pientä kasvia?

Taustoja teokselle:
Helene Schjerfbeck (1862-1946) maalasi Toipilaansa melko nuorena taiteilijana. Myöhemmin hänen maalaustyylinsä muuttui pelkistetymmäksi. Toipilaasta ei tiedetä ihan varmasti, onko mallina ollut poika vai tyttö, mutta Helene on maalannut työn Saint Ivesissä, Englannissa. Pieni verso lapsen kädessä voisi tarkoittaa, että hän on toipumassa sairaudesta.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Etsikää vanha pieni kukkaruukku. Lapsi voi maalata kukkaruukun haluamansa näköiseksi vaikka akryyliväreillä. Myös vesiväri imeytyy punasaviseen kukkaruukkuun, ja jopa vahaliidut tarttuvat ruukun pintaan.
Nyt kasvatetaan pieni taimi vähän niin kuin kuvan lapsella.
Siemeniä voi metsästää vaikka syödyistä appelsiineista tai ostaa pienen pussin siemeniä. Siemenien multaan laittaminen on hauskaa puuhaa. Joka aamu voi kastella kukkaruukkua, joko mullasta pilkistää jotain?

Kirjavinkit

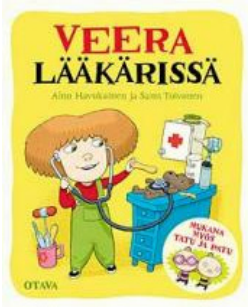
Andersson, Lena: Molla ja mummo
"Kengät jalkaan, yksi kaksi, minne mennään seuraavaksi?" Molla ja mummo viettävät hauskan päivän yhdessä.

Wolde, Gunilla: Sanna lääkärissä
Päiväkodin pihalla on suuri puu, jossa Sanna ja Tanja kiipeilevät mielellään. Mutta kerran Sanna putoaa ja lyö päänsä kiveen! Sanna viedään lääkäriin, jossa haavaan laitetaan tikit.

Janouch, Katerina: Ilona ja iloinen laastari
Ilona satuttaa kätensä ja varpaansa ja tarvitsee laastarin. Nukkekin haluaa laastarin – kor-vaan,silmään ja nenään. Pian laastareita on joka paikassa, eikä niitä tarvitse aristella yhtään.

Havukainen, Aino: Veera lääkärissä
Mitä lääkärissä tapahtuu? Veera menee lääkärintarkastukseen mukanaan ystävänsä Tatu ja Patu. Lääkärin välineet esitellään tarkasti.

Reiko: Hammaspeikkojen juhlat
Hammaspeikot iloitsevat Viljamin suussa. Hammaslääkäri auttaa häätämään touhukkaat otuk-set pois.

Musavinkki

Karsikas, Ilja (esitt.): Sintti Silmusuu
Levyllä lauletaan kitaran säestyksellä metsän sylistä:
"Voi sinua Silmusuu.
Liian suureen kainalooni tuu."

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Paul Gauguin: Maisema-La Dominique, 1903
öljy kankaalle, 75x67 cm
Ateneum, Antellin kokoelma

7. SEIKKAILU, RETKI JA MATKA

Sadutusta kuvasta:
Mitä eläimiä kuvasta löytyy?
Minkälainen tämä paikka on?
Mitä tekisit, jos pääsisit kuvan esittämään paikkaan?

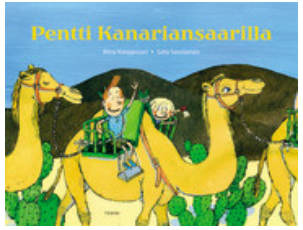
Taustoja teokselle:
Paul Gauguin (1848-1903) teki matkoja Tahitille ja asuikin sillä pitkiä aikoja. Hän halusi löytää koskematonta ja alkuperäistä elämää ja tallentaa sitä maalauksiinsa. Hän halusi myös pois kaupungin melusta.
Tahitilla maalatuissa teoksissa Gauguinin värit hehkuvat eksoottisina. Lämpimän ilman voi melkein tuntea kuvia katsoessa.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Seikkailuretki maailman ääriin.
Jonain päivänä voisitte lähteä seikkailuretkelle paikkaan, jossa ette aikaisemmin ole olleet. Seikkailu maailman ääriin voi tarkoittaa vaikkapa matkaa johonkin ennalta tuntemattomaan metsään tai rantaan. Mukaan voisi pakata eväitä ja uteliaan mielen. Löytyisikö seikkailulta jotain kotiin tuotavaksi? Myös kameran voisi ottaa mukaan ja kuvata uutta paikkaa. Kotona näitä kuvia on hauska katsoa jälkeenpäin ja muistella seikkailua. Lähtisikö joku kaveri mukaan?

Kirjavinkit

Ruohonen, Hannamari: Eläinten kaupunki matkustaa
Apinaperhe lentokentällä, Markku Karhu pakkaamassa vaellusreissua varten ja Leijona juoksemassa laivaan. Sanaton kirja, johon voi itse keksiä tarinan.

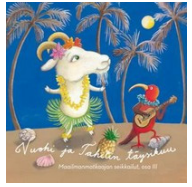
Katajavuori, Riina: Pentti Kanariansaarilla
”Pentillä on viisi tikkaria. Lentokoneessa pitää imeskellä jotain, niin ei satu korviin.” Pentin perhe ostaa äkkilähtömatkan etelään. Seikkailu: lentokone, hotelliaamiainen, uima-allas ja uusi kaveri!

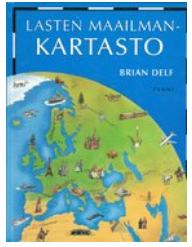
Westerholm, Pia: Lemmikkiloma Las Palmasissa
Haloo-koiran isäntäperheineen lähtee lemmikkilomalle. Isä yrittää turhaan luoda sääntöjä kaoottiseen matkaan. Erikoinen, mutta hauska kuvakirja lomamatkan todellisuudesta.

Maisa : nukkumaanmenoaika ja muita tarinoita
Dvd-elokuva, jossa Maisa ystävineen käy retkellä.

Levanto, Pessi: Vuohi ja Tahitin täysikuu : maailmanmatkaajan seikkailut, osa III

Delf, Brian: Lasten maailmankartasto
Havainnollinen karttakirja monen ikäisille. Karttaan on merkitty kuvin tärkeitä tietoja kustakin maasta: taimen ja Helsingin rautatieasema, legopalikoita ja Pieni merenneito, pizza ja Pisan kalteva torni.

Hirvonen, Hannu: Salaperäistä tuliperäistä
Värikkäästi kuvitettu seikkailu tulivuorisaarella. ”Oravakin suuttuu, jos sammalvuode puuttuu, saati sitten päästäinen, kun viedään vuode tamminen!”

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Albert Edelfelt: Leikkiviä poikia rannalla, 1884
öljy kankaalle, 990x107,5 cm
Ateneum, Ahlströmin kokoelma

8. KEKSELIÄISYYS, SINNIKYYS, ROHKEUS JA YHTEISTYÖ

Sadutusta kuvasta:
Mitä pojat tekevät?
Minkälainen ilma kuvassa on?
Karkaakohan vene pojilta?

Taustoja teokselle:
Albert Edelfelt (1854-1905) on vanginnut lähes valokuvan tarkkaan maalaukseensa kolmen pojan yhteisen leikin. Taustalla näkyy rahtilaivoja ja tehtaanpiippuja.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Mikä kelluu vedessä?
Täyttäkää kylpyamme tai pesuvati vedellä. Nyt kokeillaan, mistä kaikesta voisi rakentaa pieniä veneitä. Paperista voi taitella veneitä mutta yhtä hyvin voi kokeilla pieniä muoviastioita veneeksi. Entä jos veneen kyytiin laittaa pieniä eläinleluja tai nukkeja?

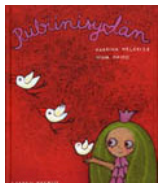
Kirjavinkit

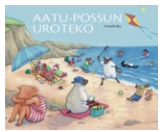
Watt, Melanie: Aaro-orava saa ystävän
Arka Aaro-orava haluaa löytää täydellisen ystävän, joka on täydellisen turvallinen. Uskaltautuessaan puustaan alas Aaro kohtaa – koiran!

Sendak, Maurice: Hassut hurjat hirviöt
Maxin huoneeseen kasvoi metsä. Metsässä asui hirviöitä, jotka Max kesytti taikatempuilla. Upeasti kuvitettu kirjaklassikko.

Helakisa, Kaarina: Rubiinisydän
Heinähiuksinen tyttö saa lintujen ja lasten avustuksella kukkamekon kuninkaan juh-laan. Samalla tyttö uskaltaa uhmata Louhikäärmettä. Satu vuodelta 1982 on kuvitettu uusin upein kuvin.

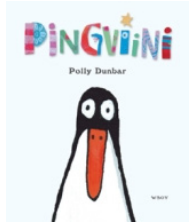
Boy, Armelle: Aatu-possun uroteko
Aatu mököttää yksin rannalla, kun pikku kuutti tulee hakemaan apua. Emohylje makaa sairaana merenpohjassa. Onneksi Aatusta on apua.

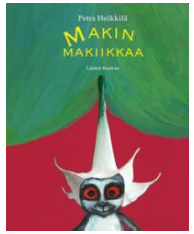
Jansson, Tove: Kuinkas sitten kävikään?
Pikku Muumipeikko hakee äidille maitoa kaupasta. Vaarallisten seikkailujen jälkeen maito on hapantunut. "Tästedes juodaan maitoa", toteaa äiti tyynesti. Sivujen muoto mukailee tarinan juonen kulkua.

Kempter, Christa: Herra Jänis ja rouva Karhu : suuri seikkailu
Epätodennäköiset ystävykset lähtevät seik-kailemaan teltta mukanaan. Herra Jänis oppii matkalla rohkeammaksi.

Dunbar, Polly: Pingviini
Vili saa lahjaksi Pingviinin, joka ei sano sanaakaan, vaikka Vili sanoisi mitä. Mutta hädän tullen Pingviini auttaa – ja sanoo ihan kaiken

Heikkilä, Petra: Makin makiikkaa
Pieni vasikka Laika lentää kuuhun allaan taikaluuta. Runoja kekseliäisyydestä, kirjan alaotsikkokin on kuvittelukirja.

Musavinkit

Ipanapa 1
Levyn tarttuvimipia kappaleita on Kuningas Ei.
"En tahdo, eikä mun tarvitse. Olen kuningas. Suuri kuningas. Kuningas EI."

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Tyko Sallinen: Pyykkärit, 1911
öljy kankaalle, 154x136 cm
Ateneum, Hoving

9. LEIKIT, PELIT, PUUHAT JA AMMATIT

Sadutusta kuvasta:
Mitä naiset ovat tekemässä?
Onko heillä hauskaa?

Taustoja teokselle:
Tyko Sallinen (1879-1955) maalasi rohkeilla väreillä ja ronskeilla siveltimenvedoilla. Pyykkärit teos aiheutti valmistuttuaan suuren kohun, sillä joidenkin mielestä naiset oli maalattu porsaan näköisiksi. Aika iloisilta nuo pyykkärit kuitenkin näyttävät. Toisen naisen mallina on toiminut Sallisen oma vaimo, Helmi.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Leipomoleikki.
Valmistakaa taikataikinaa seuraavasti: 1 osa vehnäjauhoja, 1 osa suolaa ja yksi osa vettä. Taikinasta sekoitetaan tasainen massa. Myös ruokaöljyä voi lisätä pienen määrän. Nyt tehdään leipomuksia taikinasta. Voi syntyä hassun muotoisia kakkuja ja pullalettejä. Taikataikina jätetään kuivumaan seuraavaan päivään. Leikkileivonnaisia voi kuivana maalata esim. vesiväreillä. Jos leipomukset ovat tarpeeksi pieniä, ne pysyvät hyvin koossa ja niillä voi leikkiä pitkään.

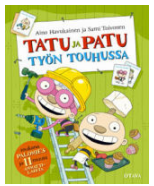
Kirjavinkit

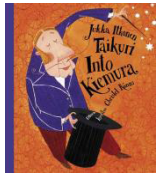
Falconer, Ian: Olivia
Olivia leikkii, tanssii, maalaa ja touhottaa koko päivän. Pahviset sivut.

Harjanne, Maikki: Santtu ja ihmehärveli
Santtu rakentaa raketin ja odottaa parasta kaveriaan Iinaa kuulennolle mukaan. Kuinka ollakaan raketti romahtaa, ja Santulle tulee paha mieli. Iina kuitenkin keksii ratkaisun. Yhdessä he alkavat etsiä osia ihmehärveliin.

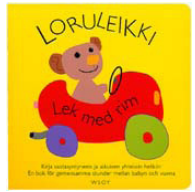
Havukainen & Toivonen: Tatu ja Patu työn touhussa
Tatu ja Patu, vauhdikkaat veljekset Outolasta, päät-tävät ottaa selvää mitä eri ammateissa tehdään.

Itkonen, Jukka: Taikuri Into Kiemura
Runokirja eri ammateista, taikurista tasavallan presi-denttiin, värikkäällä kuvituksella.

Louhi, Kristiina: Aino tahtoo mukaan
Ainoa harmittaa kun äiti ei ehdi pelata hänen kans-saan Afrikan tähteä. Onneksi isä lohduttaa ja illasta tulee oikein mukava, vaikka äiti ei kotona olekaan.

Loruleikki
Kirja vanhempien ja lasten yhteisiin loruleikkeihin. Lorut löytyvät kirjasta myös ruotsiksi. Pahviset sivut.

Naamiaisleikit
Pipsa Possu järjestää naamiaiset. Kenellä on paras puku? Pahviset sivut.

Wieslander, Jujja ja Tomas & Nordqvist, Sven: Lehmä, joka tahtoi keinua
Mimmi on leikkisä lehmä. Hän haluaa tehdä asioita, joita lehmät eivät normaalisti tee. Tällä kertaa Mimmi haluaa oppia keinumaan, mutta ilman ystävänsä Variksen apua, se ei olisi mahdollista.

Musavinkki

Umo (esitt.): Taikapeitto
Levyllä mukana klassikko Leijonaa mä metsästän, johon kuuluvassa leikissä tömistellään ja hiivitään.

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Helene Schjerfbeck: Vihreä asetelma 1930
öljy kankaalle 33,5x50 cm
Ateneum, Antellin kokoelma

© Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

Helene Schjerfbeck: Punaiset omenat, 1915
öljy kankaalle 40,5x40,5 cm
Ateneum, Yrjö ja Nanny Kauniston kokoelma

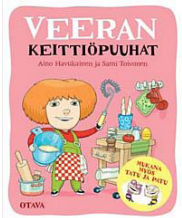
10. KODIN ASKAREET JA RUOKA

Sadutusta kuvista:
Mitä hedelmiä kuvasta löytyy?
Oletko maistanut näitä hedelmiä?
Mitä värejä kuvista löytyy?

Taustoja teoksille:
Helene Schjerfbeck (1862-1946) maalasi paljon muutakin kuin asetelmia. Näissä asetelmissa näkyy hänen herkkä ja pelkistetty maalaustyylinsä. Joskus hän maalasi myös jo vanhoiksi menneitä hedelmiä.

Pientä puuhaa lapsen kanssa:
Tämän tehtävän voisi tehdä yhdessä jonkun toisen lapsiperheen kanssa.
Hankkikaa erilaisia hedelmiä ja vihanneksia. Jääkaapista voisi etsiä perunat, porkkanat ja muut arkiset vihannekset. Asettakaa pöydälle tai lattialle kauniin värinen kangas. Asetelkaa hedelmistä ja vihanneksista kankaalle oma asetelmanne. Myös astioita ja muita esineitä voi lisätä asetelmaan.
Asetelmaa tutkittaessa voi opetella värejä ja pinnan materiaalien nimiä. Miltä tuntuu karhea? Miltä tuntuu sileä?
Syntynyttä asetelmaa voi piirtää vahaliiduilla paperille. Lopuksi asetelmaa maistellaan!

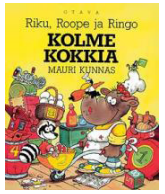
Kirjavinkit

Havukainen, Aino ja Toivonen, Sami: Veeran keittiöpuuhat
Veera, Tatu ja Patu tekevät pitsaa. Veera opettaa Outolan vauhtikaksikolle yhtä ja toista keittiöstä löytyvistä esineistä ja ruoka-aineista.

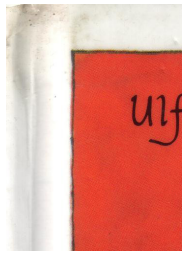
Korolainen, Tuula ja Rönns, Christel: Kissa Killi ja Sottapytty
Kissa Killi katsoo peiliin ja näkee Sottapy-tyn, joka osaa sotkea vauhdikkaasti kaikki paikat. Mutta kuka korjaakaan sotkut?

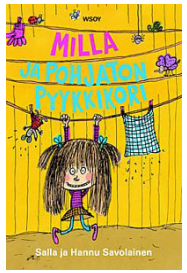
Kunnas, Mauri: Riku, Roope ja Ringo Kolme kokkia
Riku haluaa kutsua kaikki yhdeksän serkkuaan syömään ja pojat päättävät tehdä
ruoaksi pizzaa.

Lambert, Sandrine ja Suetens, Clara: Nyt siivotaan, Sauli
Sauli oppii, että jäljet pitää siivota ennen kuin voi aloittaa uuden leikin.

Majaluoma, Markus: Suu auki, Hulda Pottusammakko tulee
Jalmari yrittää saada Huldaa syömään porkkanasosetta. Ihan helposti se ei onnistu.

Savolainen Salla ja Hannu: Milla ja pohjaton pyykkikori
Haltijakummi yrittää auttaa Millaa, mutta aiheuttaakin sotkun, jonka seurauksena pestään pyykkiä monta päivää.

Golluch, Norbert: Meidän perhe ruoka-kaupassa
Jääkaappi on lähes tyhjä ja perhe päättää lähteä ruokaostoksille. Tietokirja ruokakaupasta myös isommille lapsille.

Musavinkki

Pippuri Soikoon! / Pippuri Soikoon! –orkesteri
Makkararock ja Jäätelösamba sekä 19 muuta uutta lastenlaulua. Levyn lisäksi on tehty nuottikokoelma, jossa on laulujen sanat leikkiohjeineen.

Elokuvakontaktin

Ateneumin

Annantalon

Kirjaston

YHTEYSTIEDOT!

NAPEROKINO on Annantalon suunnittelema ja tuottama pienimpien lasten teemoitettu kymmenen elokuvaesityksen sarja. Kukin jakso sisältää koti- ja ulkomaisia lyhytelokuvia, joita voi piipahtaa katsomaan vaikka vain hetkeksi kerrallaan. Naperokino on suunnattu 0-3 vuotiaille lapsille vanhempineen tai perhepäivähoitajan kanssa.

Tämän materiaalin tarkoituksena on tarjota ehdotuksia elokuvakokemuksen jatkamiseksi kotona arkisten puuhien lomassa ja innostaa seikkailuihin vaikka-pa Ateneumiin, kirjastoon tai lähipuistoon.

Naperokino on Annantalolla kehitetty kokonaisuus.
Sarjan dvd-koosteita voi vuokrata Suomen elokuvakontaktista, www.elokuvakontakti.fi.

Annantalo

© Annantalo, Helsinki 2010